

"DADES I ESDEVENIMENTS MÈDICS AL SEGLE XVIII A L'ALT CAMP"

Josep Maria Sànchez Ripollès

Biblioteca d'Estudis Vallencs, vol. XXV. Valls, 1989.

per Lluís Colomé Figuera

Una disciplina molt actual dins de les ciències de la salut és l'epidemiologia; que ens serveix, entre d'altres coses, per mesurar la freqüència de les malalties, analitzar les diverses relacions entre les diferents característiques dels individus o del seu medi ambient i ens permet treure'n conclusions generals a partir de l'anàlisi d'unes dades puntuals i concretes.

L'epidemiologia per a dur a terme aquestes funcions necessita de dades, les quals un cop tractades degudament, poden servir-nos per arribar a fer unes inferències o generalitzacions a partir de l'anàlisi.

Al llibre *Dades i esdeveniments mèdics del segle XVIII a la comarca de l'Alt Camp*, el doctor Josep M. Sànchez Ripollès realitza un estudi retrospectiu a partir de les dades extretes dels llibres de registre parroquials de Valls, Alcover, Vallmoll i Alió-Puigpelat, durant el segle XVII. No fou possible completar l'estudi a la resta dels pobles de l'Alt Camp per haver-se malhaurat aquests llibres.

Es a partir del Concili de Trento, l'any

1642, que s'obliga a les parròquies a portar un registre sobre els batejos, esponsoris i enterraments de cada parròquia, i és gràcies a això que disposem d'unes dades demogràfiques que ens permet calcular uns índexs que ens aproximen als moviments de població, i també, estudiant dos fenòmens sanitaris com són la natalitat i la mortalitat, podem identificar èpoques d'epidèmies, guerres, penúries, etc. Aquestes dades eren omplertes, evidentment, per personal no mèdic, i això ens limita molt la seva qualitat, com per exemple en el diagnòstic mèdic de la causa de la mort.

Malgrat les limitacions en les fons de les dades, una vegada analitzades, juntament amb els documents mèdics també estudiats en aquest llibre, s'han pogut extreure unes conclusions interessants sobre aspectes sanitaris a la comarca de l'Alt Camp durant el segle XVIII.

En aquest estudi del Dr. Josep Maria Sànchez Ripollès s'observa que la mortalitat durant aquest segle va ésser inferior a la natalitat, la qual cosa indica que la població

anava augmentant progressivament. La mortalitat infantil era molt elevada, sense poder distingir si aquesta era perinatal o de nens de més edat, degut al fet que dintre del terme "d'albats" alguns clergues entenien que era fins als 7 anys i d'altres ho allargaven fins als 11 anys, la qual cosa té una gran importància per poder esbrinar alguns aspectes sanitaris infantils, ja que les causes de mort en funció de l'edat poden ser múltiples i tenen relació amb l'assistència al part, l'alimentació, les infeccions, etc., i per tant no ho podem conèixer.

La peste no va fer acte de presència durant el segle XVIII a les contrades catalanes, i per això no s'observa cap pic important en la mortalitat de la comarca. Així la Guerra de Successió de 1714, no devia afectar massa la comarca de l'Alt Camp, car no s'observa cap augment de la mortalitat al voltant d'aquestes dades.

Possiblement l'augment de la població durant el segle XVIII sigui degut més a la manca de fets devastadors importants, que a les millores en les mesures sanitàries.

A fi i efecte de tenir coneixement de les malalties més freqüents en aquells anys, ens seria molt útil tenir informació de les causes de les morts. A les anotacions als llibres parroquials, en relació a les defuncions, poques vegades s'indica el motiu de la mort, possiblement perquè això no era una dada interessant per la parròquia, i en els pocs registres que sí que ho indiquen cal prendre-les amb reserves, ja que eren anotades per personal no mèdic. Malgrat tot això, en alguns casos, determinades anotacions poden ser totalment creïbles, com és la feridura, malaltia de fàcil identificació per tothom, i en la qual està molt implicada l'hipertensió arterial, desconeguda aleshores i que en l'actualitat és un dels problemes sanitaris més importants de salut comunitària. En altres casos l'aparatositat del

quadre clínic com són les hemorràgies, bé ginecològiques o digestives van fer anotar la causa de la mort, a l'igual que les morts violentes, com les escopetades, suïcidi o accident, o els ofegaments en rieres durant tempestes.

Dels documents mèdics de l'època estudiats, es pot veure que l'Hospital de Valls era el centre hospitalari més important de la comarca, malgrat la pobresa del material que disposava. Els serveis que oferia l'hospital vuitcentista tenia més una funció de cura i acolliment dels malalts, que les funcions actuals de diagnòstic i tractament específics que du a terme l'actual Hospital.

Una part important del llibre és dedicat a l'estudi i recerca de totes aquelles persones relacionades amb el món sanitari a la comarca de l'Alt Camp, durant el segle XVIII, com són els metges, els cirurgians, les llevadores, els apotecaris, etc., i d'aquesta forma contribuir a l'obra *El diccionari Biogràfic de Metges Catalans*, així, es fa referència al doctor Pere Güell i Pellicer, fill d'Alcover, que va ser el primer president de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona.

Un aspecte molt interessant en aquest tipus de treballs i que no es reflecteix en aquest llibre, és la comparació de les dades de mortalitat entre altres estudis similars realitzats en diferents comarques de Catalunya per veure les similituds i diferències quant a la mortalitat, població, etc.

En aquest estudi, el Dr. Josep Maria Sànchez Ripollès ens ha mostrat la realitat sanitària de la comarca de l'Alt Camp durant el segle XVIII, i sens dubte servirà per incentivar altres estudis similars de diferents segles i comarques, i ha establert les bases per a aprofundir en aspectes més concrets, i d'aquesta manera avançar en els coneixements de la Història de la Medicina Catalana.